

PTSS: het verhaal van de olifant en de mug

S. Zwikker, medisch adviseur bij Medas

Vanuit alle hoeken van het land kwamen de gasten voor de jaarlijkse M&M Meeting van Medas (Medisch Advies Schadeclaims) en MAG (Medisch Advies Groep) op 14 juni 2016 naar Naarden, om op deze dag voor het noodweer te schuilen in de Grote Kerk aldaar. Dit prachtige 15e eeuwse bouwwerk in het knusse Naarden-Vesting bood naast zijn mooie interieur ook de achtergrond voor de achtste keer dat dit evenement werd georganiseerd. De beschilderde gewelven van het

26

- > bestoken. Na een inleiding door de directie van Medas en MAG, waaruit de betrokkenheid van beide organisaties bij het onderwerp bleek in de vorm van hun steun aan het jonge olifantenwezen (The Baby Elephant Foster Parent Programme), werd het programma geopend door Barend van Tussenbroek.

Deze psycholoog, die jarenlange ervaring heeft opgedaan tijdens zijn werk bij defensie, nam het publiek eerst mee naar het verleden, waarbij bleek dat verschillende klassieke schrijvers al melding hadden gemaakt van psychische problematiek na heftige (oorlogs)traumata. Hij lichtte ons voor over risicofactoren voor het ontstaan van PTSS en illustreerde dit aan de hand van voorbeelden uit eerdere oorlogen. Zo bleek er een dermate grote groep Vietnam-veteranen te zijn met psychische klachten, dat gezegd wordt dat er meer soldaten na de oorlog door zelfdoding zijn omgekomen dan door direct oorlogsgeweld ter plaatse. De reden hiervoor lijkt voornamelijk gelegen in het feit dat zij bij thuiskomst niet voor hun inzet voor het vaderland werden bedankt, maar op protestacties van anti-oorlogsdemonstranten stuitten. Van Tussenbroek onderbouwde hiermee de noodzaak voor goede opvang na een trauma en gaf inzicht in de wijze waarop defensie dit nu vorm geeft na traumatische gebeurtenissen bij militaire missies. Hierbij is betrokkenheid en het opnieuw verkrijgen van controle essentieel en is ook de manier waarop iemand zijn verhaal kan vertellen van belang. Het publiek

middenschip over het lijden van Christus boden een analogie naar het thema van de middag: PTSS.

Zoals men gewend is van eerdere M&M Meetings werd het onderwerp vanuit verschillende kanten belicht, waarbij dit jaar een psycholoog, psychiater, altvioliste en een filosoof aan bod kwamen. De dag werd geleid door Astrid van Noort van Ekelmans & Meijer advocaten, die de sprekers gedurende de middag met prikkelende vragen wist te

werd geleerd dat het van belang is om het verhaal van 'veilig tot veilig' te vertellen, dus om het gesprek niet af te breken op het moeilijke moment, maar om door te vragen tot het moment dat er weer een veilige situatie was bereikt, zodat de betrokken persoon niet midden in de stressvolle herinnering blijft hangen. Hij gaf ons inzicht in de mogelijkheden van EMDR-therapie en gaf na enkele vragen uit de zaal aan, dat bij 20 procent van de patiënten waarbij EMDR-therapie geen volledig herstel bood, in hun persoonlijke ervaring altijd andere zaken meespeelden dan alleen het trauma.

De tweede spreker was Jan Willem Peterse, directeur van expertisebureau Wettstein & Peterse Expertise (WPEX), die al eerder op een M&M Meeting in Naarden-Vesting sprak over communicatieproblematiek bij medisch specialistische expertises. Na uitgelegd te hebben dat hij en zijn collega-psychiaters prima in staat zijn om met volle overtuiging een psychiatrisch beeld elke tien tot twintig jaar volledig anders te classificeren zonder gezichtsverlies te lijden, ging hij in op de invoering van de DSM-5. De reden dat er een nieuwe versie van de DSM gewenst was, bleek het inzicht te zijn dat er niet sprake is van specifiek afgebakende groepen van ziektebeelden, maar dat een dimensionale benadering hierin meer passend is. Hij gaf ons aan dat het met de nieuwe criteria volgens de DSM-5 moeilijker wordt om tot de diagnose PTSS te komen, aangezien een nieuw criterium is toegevoegd waaraan ook

-
- > voldaan dient te worden, namelijk de aanwezigheid van stemmingsklachten. Verder werd, onder andere naar aanleiding van opmerkingen vanuit het publiek, ingegaan op de overdiagnostiek ten aanzien van de diagnose PTSS.

Vooraf door de eisen van zorgverzekeraars voor de vergoeding van behandelingen is er een neiging om deze diagnose gemakkelijk te stellen, zodat de behandeling vergoed wordt. Dit geeft problemen bij de beoordeling van de medische informatie bij schadedossiers. Vooral aan het G-criterium, dat de aandoening in het dagelijks leven tot beperkingen in sociaal of beroepsmatig functioneren of significante lijdensdruk moet leiden, wordt vaak niet voldaan. Gelukkig had de spreker een goede oplossing voor dergelijke twijfels: een psychiatrische expertise kan hierbij natuurlijk uitkomst bieden.

Na een korte pauze met gezonde versnaperingen werd het publiek getraakteerd op een muzikaal intermezzo. Altvioliste Esther Apituley verraste allen met het prachtige capriccio van Henri Vieuxtemps en toonde daarmee onomstotelijk aan, dat de altviool onterecht in de concertzaal vaak een ondergeschikte rol krijgt. Vervolgens leerde zij ons dat er meer manieren zijn om met posttraumatische klachten om te gaan: de emotie die door Johann Sebastian Bach ondervonden werd na het overlijden van zijn vrouw, zette hij om in de prachtige Chaconne, waarvan we helaas door tijdgebrek maar een van de delen konden beluisteren.

Ook de filosoof Johan Braeckman ondervond tijdgebrek tijdens zijn voordracht, waarbij hij ons aan de hand van praktijkvoorbeelden liet zien hoe matig onze cognitieve vermogens zijn en hoe goed wij dit weten te verdoezelen, vooral tegenover onszelf. Hij sprak al eerder op een M&M Meeting in 2013, maar gaf aan dat eventuele overlap tussen beide presentaties geen probleem ging zijn, want het menselijk geheugen is nou eenmaal erg matig. Aan de hand van enkele voorbeelden op internet toonde hij aan dat de mens weliswaar cognitief verder is dan dieren, maar toch behoorlijk onnozelen is gebleven. De grootste onzin wordt echter geloofd door slimme mensen, aangezien de

minder intelligenten al snel geen argumenten meer vinden om ingewikkelde onzin te blijven geloven. Ons brein is echter gemaakt om te geloven, zodat velen, ook artsen, vaak eerder hun eigen waarnemingen geloven dan een goed uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek. Hierbij worden zelfs argumenten verzonden die de irrationele idee onkwetsbaar maakt. Zo werd door de aanhangers van een complottheorie rondom 'nine eleven' gesteld dat het niet vinden van dynamiet in de resten van de torens het bewijs was dat de overheid de Twin Towers zelf zou hebben opgeblazen. Alleen een overheid is tenslotte in staat, om op dergelijke zorgvuldige wijze zijn sporen uit te wissen.

Vervolgens werd het publiek aan de hand van 'the Birthday Paradox' getoond hoe matig het menselijk gevoel voor statistiek is, waarbij Braeckman ook voorbeelden gaf over de kansen de lotto te winnen. Gedemonstreerd werd dat ons brein is gemaakt om naar betekenis te zoeken en ook ons geheugen kan niet gezien worden als een reproduceerbare, maar als een construerende instantie. De filosoof haalde aan dat traumatische of onaangename herinneringen niet sneller vergeten worden dan andere herinneringen en ook niet verdrongen worden. Er bestaat zelfs zoiets als een pseudoherinnering, een reële herinnering aan een feit dat in het geheel niet heeft plaatsgevonden. Naar aanleiding van een vraag van de dagvoorzitter over de betekenis van het feilbare geheugen voor de werking van EMDR-therapie, antwoordde psycholoog Van Tussenbroek tenslotte nog dat bij deze therapie niet de daadwerkelijke gebeurtenis behandeld wordt, maar de herinnering die het slachtoffer zelf hieraan heeft.

De dag werd zoals gebruikelijk afgesloten met een gezellige borrel, waarbij uitgebreid genetwerkt werd. De sprekers hadden genoeg stof tot napraten en discussiëren gegeven en ook bleken velen de adviezen van psycholoog Van Tussenbroek over de opvang na traumatische ervaringen in hun eigen werk te willen gaan toepassen. Het noodweer was inmiddels overgetrokken en de deelnemers konden, vol van nieuwe inzichten, de vesting achter zich laten.

